

Zbigniew Czachór

Traktat z Lizbony a perspektywa akcesji Ukrainy do Unii Europejskiej

Rocznik Integracji Europejskiej nr 3, 211-218

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

ZBIGNIEW CZACHÓR

Poznań

Traktat z Lizbony a perspektywa akcesji Ukrainy do Unii Europejskiej

Główną przesłanką przyjęcia Traktatu reformującego była próba uporania się z symptomami kryzysu grożącego Unii Europejskiej po braku ratyfikacji traktatu konstytucyjnego, zarówno ze względu na coraz większe ograniczenia w utrzymaniu zdolności Unii do działania, jak i problem delegitymizacji jej władzy. Istotne znaczenie miało tu też rozszerzenie Unii Europejskiej aż o 12 państw i perspektywa powiększenia Unii o następne kraje.

Przyjęcie Traktatu z Lizbony potwierdza ciągłą potrzebę zmian mających na celu uniknięcie atomizacji Europy i zahamowania procesu integracji europejskiej. Traktat reformujący zapewnia narodom europejskim nowy „pomysł na Europę”, z którym mogliby się utożsamiać, projekt gwarantujący im wolność, bezpieczeństwo i postęp ekonomiczny. Traktat z Lizbony jest również dowodem na podjęcie kolejnej próby poszukiwania odpowiedzi na pytanie o przyszłość integracji, a tym samym o kompromis między jednością a różnorodnością. Co najważniejsze, Traktat z Lizbony usprawnia system integracji, tak aby skutecznie odpowiadać na aktualne wyzwania polityczne i gospodarcze, europejskie, jak i globalne¹.

Traktat z Lizbony bez wątpienia porządkuje system zarządzania Unią Europejską. Doszło w nim do: – ujednoczenia strukturalnego Unii; – wzmocnienia aksjologii integracji europejskiej; – sprecyzowania zasad stosunków między państwami członkowskimi i Unią; – wzmocnienia legitymizacji demokratycznej; – reformy instytucji i mechanizmów decyzyjnych oraz wzmocnienia i rozwoju uprawnień obywatela Unii Europejskiej.

Traktat z Lizbony powtarza i precyzuje znane już zasady systemu instytucjonalnego Unii Europejskiej, takie jak:

- zasada jednolitych ram instytucjonalnych;
- zasada równowagi instytucjonalnej;
- zasada lojalnej współpracy między instytucjami.

Pierwszą i najważniejszą z punktu widzenia Sejmu RP zmianą zawartą w Traktacie z Lizbony jest proces zaangażowania parlamentów narodowych w proces integracji, a przez to inkorporacja parlamentów narodowych do systemu instytucjonalnego Unii

¹ B. Bublewicz, *Wystąpienie w Sejmie RP*, 6 kadencja, 10 posiedzenie, 1 dzień (12.03.2008) 12 punkt porządku dziennego: Pierwsze czytanie rządowego projektu ustawy o ratyfikacji Traktatu z Lizbony zmieniającego Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, sporządzonego w Lizbonie dnia 13 grudnia 2007 r. (druk nr 280). Pobrano ze strony internetowej: [www. http://orka2.sejm.gov.pl](http://orka2.sejm.gov.pl) (10.09.2009).

Europejskiej. Warto tu podkreślić, że po raz pierwszy parlamenty narodowe uznano za integralną część demokratycznej struktury Unii Europejskiej².

Do roli parlamentów krajowych w procesie integracji europejskiej nawiązuje szereg postanowień Traktatu z Lizbony, które potwierdzają, że parlamenty narodowe aktywnie przyczyniają się do prawidłowego funkcjonowania Unii³. Zgodnie z tymi zapisami po wejściu Traktatu lizbońskiego w życie parlamenty narodowe uzyskują uprawnienia w zakresie:

- otrzymywania od instytucji Unii informacji oraz projektów aktów prawodawczych Unii zgodnie z Protokołem w sprawie roli parlamentów narodowych w Unii Europejskiej;
- czuwania nad poszanowaniem zasady pomocniczości zgodnie z procedurami przewidzianymi w Protokole w sprawie stosowania zasad pomocniczości i proporcjonalności;
- uczestnictwa, w ramach obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, w mechanizmach oceniających wykonanie polityk Unii w tej dziedzinie;
- uczestnictwa w procedurach zmiany Traktatów;
- otrzymywania informacji na temat wniosków o przystąpienie do Unii;
- uczestnictwa we współpracy międzyparlamentarnej między parlamentami narodowymi i z Parlamentem Europejskim, zgodnie z Protokołem w sprawie roli parlamentów narodowych w Unii Europejskiej⁴.

O bardzo ważnej roli parlamentu narodowego przesądzają wspomniane już dwa protokoły dołączone do Traktatu: Protokół nr 1 w sprawie roli parlamentów krajowych w Unii Europejskiej oraz Protokół nr 2 w sprawie stosowania zasad pomocniczości i proporcjonalności.

Jeżeli chodzi o Protokół w sprawie roli parlamentów krajowych w Unii Europejskiej, to najważniejsze kompetencje parlamentu narodowego opierać się tu będą na dwóch uprawnieniach. Pierwsze oparte jest na obowiązku przekazywania parlamentowi narodowemu dokumentów konsultacyjnych Komisji Europejskiej, rocznych programów prac legislacyjnych oraz wszelkich innych dokumentów Komisji dotyczących planowania legislacyjnego lub strategii politycznej. Parlamentowi narodowemu przekazywane będą także projekty aktów prawodawczych kierowane do Parlamentu Europejskiego i do Rady Unii Europejskiej. W myśl tego Protokołu parlamenty narodowe mogą przysyłać przewodniczącym Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji uzasadnioną opinię na temat zgodności projektu aktu prawodawczego z zasadą pomocniczości, zgodnie z procedurą zapisaną w Protokole w sprawie stosowania zasad pomocniczości i proporcjonalności⁵.

² Z. Czachór, *Zmiana i rozwój w systemie Unii Europejskiej po Traktacie z Maastricht*, Wrocław 2004, s. 23.

³ *Wersje skonsolidowane Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej*, Dz. Urz. UE 2008 C 115, s. 1.

⁴ J. Barcz, *Mandat Konferencji Międzyrządowej – analiza prawno-polityczna. Wnioski dla Polski. Materiały z konferencji ekspertów*, organizatorzy: Niezależny Instytut Prawa Międzynarodowego i Europejskiego Centrum Strategii Europejskiej *demoseUROPA*, Centrum Stosunków Międzynarodowych, Katedra Prawa Europejskiego AGH, Katedra Prawa Międzynarodowego Prawa UE WSPiZ im. L. Koźmińskiego, Warszawa 2007, s. 2–7.

⁵ *Protokół w sprawie stosowania zasad pomocniczości i proporcjonalności*, Dz. Urz. UE 2007 C 306, s. 150–152.

Drugie uprawnienie zawarte w tym Protokole oparte jest tu na włączeniu parlamentów narodowych we współpracę międzyparlamentarną, kiedy to Parlament Europejski i parlamenty narodowe wspólnie określają sposób organizacji i wspierania skutecznej i systematycznej współpracy międzyparlamentarnej w ramach Unii.

Protokół w sprawie zastosowania zasad pomocniczości i proporcjonalności łączy do Traktatu z Lizbony istotnie wzmacnia mechanizm monitorowania zasady pomocniczości zwanej też subsydiarnością przez parlamenty narodowe. Mechanizm ten umownie nazywamy mechanizmem wczesnego ostrzegania. Przyjęte tu regulacje umożliwiają parlamentom narodowym, po raz pierwszy w historii procesu integracyjnego, wywieranie bezpośredniego wpływu na kształt prawodawstwa Unii Europejskiej. Przypisana parlamentom narodowym procedura kontroli zastosowania zasad pomocniczości i proporcjonalności obejmuje głównie wymóg przekazywania przez Komisję projektów aktów prawodawczych i ew. zmian do nich parlamentom narodowym równocześnie z ich przekazaniem Parlamentowi Europejskiemu i Radzie Unii Europejskiej. Obowiązek taki dotyczy odpowiednio Parlamentu Europejskiego, Rady Ministrów, grupy państw członkowskich podejmujących inicjatywę prawodawczą, Trybunału Sprawiedliwości, Europejskiego Banku Centralnego oraz Europejskiego Banku Inwestycyjnego⁶.

Protokół w sprawie stosowania zasad pomocniczości i proporcjonalności w art. 5 określa zasadnicze elementy uzasadnienia tak przekazanych propozycji aktów prawodawczych. Wchodzi tu w grę ocena skutków finansowych, ocena w świetle wskaźników jakościowych i w miarę możliwości ilościowych, minimalizowanie obciążeń finansowych lub administracyjnych nakładanych na Unię, rządy krajowe, władze regionalne lub lokalne, podmioty gospodarcze i obywateli.

Najważniejsze jednak w tym protokole jest to, że każdy parlament narodowy lub każda izba parlamentu narodowego może, w terminie ośmiu tygodni od daty przekazania projektu aktu prawodawczego w językach urzędowych Unii, przesłać przewodniczącym Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji lub też pozostałym podmiotom uprawnionym uzasadnioną opinię zawierającą powody, dla których uznaje, że dany projekt prawodawczy Unii Europejskiej nie jest zgodny z zasadą pomocniczości.

Co ważne, stosownie do sytuacji Parlament Europejski, Rada i Komisja czy też grupa Państw Członkowskich, Trybunał Sprawiedliwości, Europejski Bank Centralny lub Europejski Bank Inwestycyjny, jeżeli projekt aktu prawodawczego pochodzi od nich, są zobowiązane do uwzględnienia uzasadnionych opinii wydanych przez parlamenty narodowe.

Parlament narodowy, wydając swą uzasadnioną opinię, korzysta z tzw. prawa głosu. Każdemu parlamentowi narodowemu mechanizm przyznaje po dwa głosy, które rozkładają się w przypadku parlamentów dwuizbowych na obie izby lub też dzielone są w zależności od narodowego systemu parlamentarnego.

W procesie wydawania czy też stanowienia uzasadnionych opinii, jeżeli liczba tychże opinii o niezgodności projektu aktu prawodawczego z zasadą pomocniczości stanowi co najmniej jedną trzecią liczby głosów przyznanych parlamentom, a jedną

⁶ J. Barcz, P. Świeboda, *Co dalej z Traktatem z Lizbony?*, tekst dostępny na stronie internetowej: www.psz.pl (14.10.2009).

czwartą w odniesieniu do projektów dotyczących Obszaru Wolności Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości, to projekt zostaje poddany przez podmioty, które je do parlamentu narodowego skierowały ponownej analizie, a następnie może być podtrzymany, zmieniony lub wycofany. We wszystkich tych przypadkach niezbędne jest uzasadnienie podjętej w tym zakresie decyzji.

Ponadto, jeżeli w ramach zwykłej procedury prawodawczej uzasadnione opinie o niezgodności wniosku dotyczącego aktu prawodawczego z zasadą pomocniczości stanowią co najmniej zwykłą większość głosów przyznanych parlamentom narodowym wniosek zostaje poddany ponownej analizie. Po ponownej analizie Komisja może postanowić o podtrzymaniu, zmianie lub wycofaniu wniosku⁷.

Jeżeli Komisja postanowi nadal podtrzymać wniosek, powinna przedstawić wtedy uzasadnioną opinię określającą przyczyny, dla których uważa, że wniosek ten jest zgodny z zasadą pomocniczości. Wspomniana uzasadniona opinia, a także uzasadnione opinie parlamentów narodowych, powinny zostać przekazane prawodawcy Unii tj. Parlamentowi Europejskiemu i Radzie Unii Europejskiej w celu ich wzięcia pod uwagę w ramach procedury prawodawczej w dwóch możliwych aspektach. Po pierwsze zakłada się, że przed zakończeniem pierwszego czytania Parlament Europejski i Rada rozważają zgodność wniosku prawodawczego z zasadą pomocniczości, biorąc w szczególności pod uwagę powody podane i podzielane przez większość parlamentów narodowych, jak również uzasadnioną opinię Komisji. Po drugie jeżeli większością głosów wynoszącą 55% członków Rady Unii Europejskiej lub większością głosów oddanych w Parlamencie Europejskim prawodawca stwierdzi, że jego zdaniem wniosek nie jest zgodny z zasadą pomocniczości, projekt taki nie będzie dalej rozpatrywany⁸.

Pamiętać też trzeba, że zgodnie z tym protokołem Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest właściwy do orzekania w zakresie skarg w sprawie naruszenia przez akt prawodawczy zasady pomocniczości wniesionych przez Państwo Członkowskie lub przekazanych przez nie zgodnie z jego porządkiem prawnym w imieniu jego parlamentu narodowego lub izby tego parlamentu.

Prezentując Traktat z Lizbony nie można zapomnieć o Parlamencie Europejskim. Traktat znacząco wzmacnia jego rolę jako jedynej europejskiej instytucji, która podlega bezpośredniemu wyborowi przez obywateli. W Traktacie z Lizbony w pełni uznano rolę Parlamentu jako współlegislatora, dzięki szerokiemu stosowaniu istniejącej procedury współdecydowania, której zostaje nadana ranga zwykłej procedury legislacyjnej, ale także dzięki zwiększeniu uczestnictwa Parlamentu w specjalnych procedurach legislacyjnych⁹.

Parlament Europejski uzyskuje równoległe prawo inicjatywy w kwestii zmiany traktatów i uczestniczy w tej procedurze poprzez swój udział w Konwencie przygotowującym projekt zmian. Do podjęcia przez Radę decyzji o niezwoływaniu Konwentu

⁷ *Protokół w sprawie roli parlamentów narodowych w Unii Europejskiej dołączony do Traktatu z Lizbony*, Dz. Urz. UE 2007 C 306, s. 148–150.

⁸ *Protokół w sprawie roli parlamentów narodowych w Unii Europejskiej*, dokument dostępny na stronie internetowej: www.europa.eu/eur-lex (14.10.2009).

⁹ *Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 7 maja 2009 r. w sprawie rozwoju stosunków pomiędzy Parlamentem Europejskim a parlamentami krajowymi w kontekście postanowień traktatu z Lizbony* (2008/2120(INI)).

wymagana jest zgoda Parlamentu. Uprawnienia budżetowe, które dzieli z Radą na równych zasadach, obejmują teraz wszelkie wydatki Unii. Wzmocnione zostają jego uprawnienia z zakresu kontroli politycznej, zwłaszcza poprzez wybór Przewodniczącego Komisji.

Różnorodne decyzje o dużym znaczeniu dla Unii, które dotąd pozostawały w wyłącznej gestii Rady, teraz także podlegają zatwierdzeniu przez Parlament takie jak np.: decyzja rozpoczęcia wzmocnionej współpracy, wykorzystanie klauzuli elastyczności pozwalającej Unii na podejmowanie kroków nieprzewidzianych w traktatach w celu realizacji celów w nich ujętych, decyzje dotyczące zastosowania ogólnych „klauzul pomostowych” (tzw. procedura kładki) wykorzystujących kwalifikowaną większość głosów w miejsce jednomyślnego głosowania lub zastępujących specjalną procedurę ustawodawczą zwyczajną procedurą ustawodawczą.

Po Traktacie z Lizbony liczba członków Parlamentu Europejskiego nie przekroczy 751. Zmieniony Traktat o Unii Europejskiej nie określa sposobu podziału tych miejsc między państwa członkowskie, jednak z inicjatywy Parlamentu Europejskiego i za jego zgodą, udziela Radzie Europejskiej instrukcji, aby przed wyborami parlamentarnymi w roku 2009 zdecydowała, jaki powinien być jego skład, przy zastosowaniu zasady reprezentacji degresywnie proporcjonalnej, przy czym na każde państwo członkowskie przypada co najmniej sześć, ale nie więcej niż 96 miejsc.

Jeżeli chodzi o Komisję Europejską, to w Traktacie z Lizbony powiązано nominację Przewodniczącego Komisji Europejskiej przez Radę Europejską z wynikiem wyborów do Parlamentu Europejskiego. Stanowi to kolejny krok w procesie nadawania Komisji legitymacji politycznej.

Kolejną zmianą jest powierzenie wyboru przewodniczącego Komisji Parlamentowi Europejskiemu. Jest to bardzo ważna zmiana gdyż obecnie Parlament Europejski zatwierdza nominację Rady, zebranej w składzie szefów państw lub rządów.

Należy także podkreślić wzmocnienie roli przewodniczącego Komisji, zwłaszcza w strukturze wewnętrznej organizacji Komisji, i jego uprawnień do wystąpienia o rezygnację Komisarza, w celu poprawy skuteczności działania Komisji.

Kolejna modyfikacja traktatowa wynika ze specyficznego statusu wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, który staje się jednym z wiceprzewodniczących Komisji Europejskiej. Odpowiada w ramach Komisji za jej obowiązki w dziedzinie stosunków zewnętrznych i koordynację innych aspektów działań zewnętrznych Unii.

Traktat z Lizbony stanowi też, że do 2014 r. liczba komisarzy będzie odpowiadać liczbie państw członkowskich (wliczając przewodniczącego Komisji i wysokiego przedstawiciela Unii ds. zagranicznych i polityki bezpieczeństwa). Począwszy od 1 listopada 2014 r. liczba członków kolegium Komisji zostanie zredukowana i będzie odpowiadać dwóm trzecim liczby państw członkowskich, chyba że Rada Europejska, stanowiąc jednomyślnie, podejmie decyzję o zmianie tej liczby. Członkowie Komisji będą wybierani na podstawie systemu równej rotacji między państwami członkowskimi. Jej zasady ustanowi jednomyślnie Rada Europejska.

Podsumowując należy stwierdzić, że Przyjęcie Traktatu z Lizbony wzmacnia Unię Europejską i państwa członkowskie. Dokonuje się tu wielu zmian mających na celu poprawę, uproszczenie i usprawnienie funkcjonowania tego tak rozbudowanego i skom-

plikowanego systemu, jakim jest Unia Europejska. Nowy Traktat prowadzi do pełnego scalenia wschodniej i zachodniej części Unii Europejskiej, tak aby rozszerzenie Unii przynosiło wszystkim korzyści. Jest bez wątpienia odpowiedzią na malejące, w niektórych krajach zaufanie obywateli do integracji europejskiej.

Przedstawione przeze mnie zmiany są dowodem na to, że Traktat lizboński ustanawia stabilny system instytucjonalny. Decyzje będą podejmowane szybciej i w bardziej przejrzysty sposób, wzmocniona zostanie kontrola demokratyczna, zwiększy się też nacisk na podejmowanie decyzji na odpowiednim szczeblu. Obywatelom będzie łatwiej rozemnieć się, kto odpowiada za co, oraz zrozumieć powody działania na szczeblu Unii, a to przecież w procesie integracji europejskiej jest najważniejsze¹⁰.

Podpisanie i ratyfikacja Traktatu z Lizbony, zwanego reformującym, stwarza szansę na wzmocnienie Unii Europejskiej, także w relacjach ze światem zewnętrznym. Jest to szczególnie istotne z punktu widzenia strategicznego partnerstwa Polski z Ukrainą, której euroatlantyckie aspiracje stale wspieramy.

Nawet pobieżna analiza Traktatu z Lizbony prowadzi do przekonania, że Unia Europejska po wejściu traktatu w życie rozwinie swe mechanizmy i instrumenty pozwalające jej na rozszerzenie składu członkowskiego o Ukrainę.

Strategia Unii Europejskiej wobec Ukrainy w najbliższych miesiącach koncentrować mogłaby się na dwóch powiązanych ze sobą kwestiach. Po pierwsze istotne jest nadanie Ukrainie specjalnego/wzmocnionego statusu w ramach Europejskiej Polityki Sąsiedztwa (nie do przyjęcia wydaje się „wrzucanie” Ukrainy do jednego worka z krajami pozaeuropejskimi). Po drugie Unia Europejska już teraz powinna wypracować swoistą „mapę drogową” czy też kalendarz przyszłego członkostwa Ukrainy w Unii Europejskiej.

Uzyskanie przez Unię Europejską osobowości prawnej zapisane w Traktacie z Lizbony prowadzi do przekonania, że Ukrainie korzystniej będzie kontynuować negocjacje z UE w sprawie nowej umowy oraz nowych form i instrumentów współpracy. Osobowość prawna UE prowadzi bowiem do wzmocnienia instytucji UE głównie Komisji Europejskiej czy też Parlamentu Europejskiego, które z założenia sprzyjają rozszerzeniu UE. Sytuacja ta daje dobre podstawy do twierdzenia, że pojawia się nadzwyczajna szansa na potwierdzenie dążeń akcesyjnych Ukrainy.

Traktat reformujący z Lizbony wzmocnia pozycję parlamentów narodowych w systemie zarządzania Unią Europejską. Po raz pierwszy parlamenty narodowe uznano za integralną i bardzo istotną część demokratycznej struktury Unii Europejskiej. Pozwala to sądzić, że parlamenty narodowe, w tym polski Sejm i Senat bardzo przychylnie aspiracjom europejskim Ukrainy będą miały większy wpływ na pogłębienie polityki Unii wobec Ukrainy.

W ten sposób myślenia wpisuje się też Parlament Europejski, który to postanowił o zwołaniu forum parlamentarnego Unii z krajami objętymi wymiarem wschodnim Europejskiej Polityki Sąsiedztwa. Parlamentaryzacja stosunków UE–Ukraina w pewnym

¹⁰ J. Barcz, *Poznaj Traktat z Lizbony*, Warszawa 2008, s. 27; J. Barcz, *Przewodnik po Traktacie z Lizbony. Traktaty stanowiące UE. Stan obecny oraz teksty skonsolidowane w brzmieniu Traktatu z Lizbony*, Warszawa 2008; J. Barcz (red.), *Traktat z Lizbony. Główne reformy ustrojowe Unii Europejskiej*, Warszawa 2008, s. 65.

stopniu odpowiada współpracy Unii z państwami południowej części basenu Morza Śródziemnego. Poza tym szczególne forum współpracy europejskiej, jakim jest COSAC (Konferencja Parlamentów Narodowych Państw Członkowskich UE i Parlamentu Europejskiego), powinna dać władzom i co ważne obywatelom Ukrainy jasny sygnał, że wprowadzanie w życie zasad integracji i zasad prawa Unii Europejskiej w tym kraju powinny być intensywnie kontynuowane, tym bardziej, że Ukraina w tym zakresie ma jeszcze wiele do zrobienia.

Traktat z Lizbony stawia sobie za cel ekspozycję podstawowych wartości Unii Europejskiej. W tym kontekście podstawowym zadaniem Unii Europejskiej w jej polityce wobec Ukrainy staje się dążenie do pogłębienia transformacji politycznej, społecznej i gospodarczej, opartej na wartościach będących fundamentami systemu politycznego Unii Europejskiej, jakimi są: prawa podstawowe (demokracja, państwo prawa, praworządność, ochrona praw człowieka i obywatela) oraz gospodarka wolnorynkowa. Ukraina, aby wzmocnić swą pozycję w relacjach z Unią może wyeksponować swe przywiązanie do zasad zapisanych w Karcie Praw Podstawowych. Reguły zapisane w Karcie stają się dziś podstawowym kryterium akcesji i stanowią rozwinięcie znanych nam kryteriów kopenhaskich. Przywiązanie do tych wartości i ich pełne wprowadzenie w praktyce pozbawi przeciwników integracji Ukrainy argumentu, że Ukraina nie jest w stanie szanować i stosować praw powszechnych bliskich narodom europejskim.

Traktat z Lizbony rozwija mechanizmy Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa. Argument ten jest również istotny dla Ukrainy, gdyż Ukraina może podjąć starania mające na celu włączenie się do realizacji wielu inicjatyw politycznych prowadzonych przez Prezydencję UE, przyszłego Przewodniczącego Rady Europejskiej czy też Wysokiego Przedstawiciela do spraw Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa (jest nim dziś J. Solana, który był na Ukrainie w trakcie Pomarańczowej Rewolucji i zna doskonale sytuację Ukrainy). Paralelność różnorodnych inicjatyw politycznych Unii Europejskiej i Ukrainy byłaby tu wysoce wskazana. Pamiętać przecież trzeba, że proces rozszerzania Unii oparty jest nie tylko na precyzyjnych kryteriach prawnych, ale także uzależniony jest od woli/przyzwolenia politycznego państw członkowskich.

Traktat z Lizbony rozwija mechanizmy Rynku Wewnętrznego poprzez wzmocnienie polityk wspólnotowych i instytucji UE, co powoduje, że Ukraina angażując się na rzecz integracji europejskiej koncentruje się nie tylko na płaszczyźnie polityki zagranicznej, ale także w sferze polityki wewnętrznej, głównie prawnej i gospodarczej. Z tego punktu widzenia Ukraina mogłaby jeszcze bardziej zintensyfikować swe działania na rzecz absorpcji dorobku prawnego Unii Europejskiej (*acquis communautaire*), na wdrożeniu do prawa ukraińskiego reguł Wspólnego Rynku i Rynku Wewnętrznego. Da to sygnał Unii i państwom członkowskim, że Ukraina jest zdeterminowana bez względu na liczne przeszkody stać się członkiem Unii Europejskiej. Stopień absorpcji/implementacji przepisów UE do prawa krajowego jest zawsze najlepszym dowodem na gotowość do akcesji.

Po raz pierwszy w historii w Traktacie z Lizbony znajdzie się część poświęcona energetyce. Chodzi tu głównie o bezpieczeństwo dostaw energii oraz wspieranie efektywności energetycznej i oszczędności energii, jak również rozwój nowych i odnawial-

nych źródeł energii. Ukraina bez wątpienia jest i będzie bardzo ważnym krajem w sferze kształtowania wspólnej polityki energetycznej Unii Europejskiej.

Traktat z Lizbony poprzez swe zapisy oraz poprzez inkorporację Karty Praw Podstawowych wzmacnia instytucję obywatelstwa Unii Europejskiej. Z punktu widzenia przyszłej akcesji Ukrainy do Unii Europejskiej liczyć się będzie zatem zdanie obywateli, których to rządy państw członkowskich i instytucje UE nie mogą lekceważyć.

A pamiętać trzeba, że relatywna większość obywateli UE-27 popiera poszerzenie Unii. Spośród obywateli wszystkich krajów Unii najwyższe poparcie dla kontynuacji procesu poszerzenia deklarują Polacy (76%). Ukraina jest jednym z państw najchętniej widzianym w Unii Europejskiej. Poparcie dla Ukrainy najliczniej wyrażają Polacy, Węgrzy, Łotysze, Słoweńcy i Rumuni.

Wniosek końcowy

Zmianom na Ukrainie towarzyszyć musi perspektywa członkostwa w UE, która stanie się ważnym impulsem dla upowszechnienia tam praw podstawowych oraz prorynkowych reform, która da siłę i nadzieję społeczeństwu ukraińskiemu na bezpieczną przyszłość. Taki scenariusz będzie możliwy tylko wtedy, gdy Unia Europejska wyjdzie z kryzysu postkonstytucyjnego, a tym samym uporządkuje swe wewnętrzne sprawy. Mamy nadzieję, że wszystkie państwa członkowskie ratyfikują nowy traktat, w tym Republika Czeska. Polska swoje zadanie w tym zakresie właśnie wypełniła.

Unia Europejska po Traktacie z Lizbony powinna wyraźnie poprzeć polskie postulaty wzmocnienia europejskich perspektyw Ukrainy, które będą miały decydujący wpływ na proces zmian w Europie Środkowej i Wschodniej, jak i na całym kontynencie.